

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НА РОЗВИТОК РИНКУ КУКУРУДЗИ

І. В. ВАЩЕНКО, аспірант кафедри економічної теорії
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5127-5958>
E-mail: masterservice6@gmail.com

Анотація. Ринок зерна є стратегічно важливою сферою аграрно-промислового комплексу (АПК), від якого залежить рівень життя населення. Він є предметом постійної уваги як влади, вчених, так і господарників. Близько 40 % агропромислового виробництва безпосередньо пов'язано із зерновими ресурсами. Розширене відтворення зернового ринку з огляду на його місце і значення для економічного і соціального розвитку суспільства слід вважати однією з найважливіших передумов досягнення стійкого економічного зростання й забезпечення першочергових потреб населення.

Питанням державного регулювання ринку зерна в Україні завжди приділяли пильну увагу, а в останні роки ця тема набуває особливої актуальності. Адже вона напряму пов'язана із забезпеченням продовольчої безпеки країни, нормального функціонування та задовільного фінансового стану сільськогосподарських виробників, а також забезпеченням експортного потенціалу зернової галузі країни. Сучасна економічна ситуація вимагає вдосконалення підходів щодо здійснення аграрної політики стосовно розвитку зернової галузі та запровадження її системності.

Ринок зерна є одним із найбільш досліджуваних теоретиками і практиками об'єктів, функціонування якого на сьогодні залишається далеким від ефективного.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в агропромисловому комплексі України, потребують вивчення й дослідження всіх напрямів перетворень у його структурі, включаючи зерновий ринок.

У статті проаналізовано проблеми розвитку ринку зерна України в контексті його впливу на посилення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняної економіки, сформовано рекомендації щодо вирішення цієї проблеми. Розглянуто основні державні завдання щодо встановлення правил регулювання ринку зерна.

Ключові слова: зернові, ринок, сільське господарство, урожайність, валовий збір

Актуальність.

Сучасні тенденції світового ринку засвідчують зростаючу значущість продовольчого ресурсу, який в умо-

вах високих темпів приросту світового населення та фізичної обмеженості світових сільськогосподарських угідь, вже у коротко- та середньостроковій перспективі може стати

дефіцитом зі значною перспективою цінового зростання. Згідно з доповіддю експертів ООН у сучасному світі нараховується 925 млн. голодуючих. Експертне середовище ООН обґрунтовує настання, слідом за сучасною фінансовою кризою, продовольчої, енергетичної та житлової криз, з яких продовольча найбезпечнішою.

Разом з тим розвиток зернового сектора України, зокрема його експортної діяльності, стримується перешкодами, які потребують невідкладного та системного вирішення. Посилення ролі держави в регулюванні економіки, яке відповідає сучасній тенденції розвитку світової економіки посткризового періоду, актуалізує для України проблему формування та забезпечення державної зернової стратегії, орієнтованої на вирішення критичних завдань розвитку зовнішньоекономічної складової зернового сектора та національної економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Фундаментальні питання, пов'язані з названою проблематикою, розглядалися в працях багатьох учених, зокрема О. І. Алтухова, Ю. Д. Білик, В. І. Бойко, В. І. Власова, В. І. Губенка, Б. Губського, С. Кваша, В. О. Клюкач, М. Г. Лобас, З. П. Ніколасенко, П. Саблук, В. Суперсон, А. А. Фесини, Л. М. Худолій, О. Шпичак та інші. Водночас необхідно зауважити, що теоретичні та прикладні проблеми, пов'язані з функціонуванням та розвитком ринку зернових в умовах загострення фінансової та економічної кризи, потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження. Вивчення впливу державної підтримки розвитку ринку зерна в Україні.

Матеріали і методи.

При проведенні дослідження використовувалися такі методи: монографічний – під час опрацювання фахових літературних джерел та роботи з текстовим представленням зазначеної проблематики; системний – для уточнення категоріального апарату; економіко-математичний і статистичний – під час роботи з статистичною інформацією та виведення аналітичних виразів; логічний – для визначення позитивних соціальних та економічних ефектів, з метою узагальнення результатів і формування висновків.

Результати дослідження та їх обговорення.

Зернове господарство посідає важливе місце в економіці держави. Для забезпечення його ефективності рівень виробництва зерна має повністю задовольняти потреби внутрішнього попиту і забезпечувати зростання експортного потенціалу [2].

Кукурудза є основною фуражною культурою у світі. Упродовж останніх десяти років обсяги її виробництва постійно зростали (за винятком сезонів 2012–2013 та 2015–2016 років), адже кукурудза вважається одним із кращих видів зерна для виробництва концентрованих кормів у тваринництві та незамінною сировиною для виробництва біоетанолу. Світове виробництво цього зерна у 2016–2017 МР перевищило 1 млрд т. На збільшення виробництва мали вплив зростання урожайності на 2% та розширення посівної площі під культурою на 2,7 млн га [6].

Україна досягла максимальних масштабів розвитку галузі. Більш

придатними для її вирощування є природно-кліматичні умови Лісостепу. Вирощування кукурудзи в Степовій зоні доцільне при застосуванні зрошення. Подальше підвищення виробництва можливе за рахунок удосконалення технологій вирощування, які дозволять підвищити врожайність на вже чинних площах. Виходячи з нової стратегії виробництва зернових та олійних культур, в Україні передбачається довести виробництво кукурудзи до 30 млн т, з яких майже 20 млн т експортувати. Проте в умовах подорожчання матеріально-технічних ресурсів цього буде складно досягти, тож більш реальними в період відсутності економічної стабільності в країні, вищезазначені прогнози будуть більш реалістичними [4].

Потягом останніх років вітчизняна державна підтримка АПК в Україні зазнала значних змін. Державна підтримка сільського господарства характеризувалась невеликими обсягами прямої державної підтримки та пільговим режимом сплати ПДВ, що було доволі значною за обсягами преференцією. Однак було прийнято рішення про відміну цієї норми (спец режиму сплати ПДВ) з 1 січня 2017 року [1].

Держава здійснює регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції, встановлюючи мінімальні та максимальні інтервенційні ціни, а також застосовуючи інші заходи, визначені Законом «Про державну підтримку сільського господарства», при дотриманні правил антимонопольного законодавства та правил добросовісної конкуренції.

Зміст державного цінового регулювання полягає у здійсненні Аграрним фондом державних інтервенцій в обсягах, що дозволяють встановити ціну рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну інтервенційну ціну та не вищому за максимальну інтервенційну ціну. Держава не здійснює цінового регулювання за межами організованого аграрного ринку України [5].

Сучасний стан ринку зерна України можна охарактеризувати як нестабільний, а основними проблемами його формування є недостатній розвиток елементів інфраструктури ринку, порушення паритету цін, монополізм заготівельних і переробних підприємств, неефективна робота елеваторів, диспропорції у каналах розподілу, кон'юктурні коливання, що зумовлені неекономічними

1. Види сільськогосподарської продукції (товарів), які підлягають державному ціновому регулюванню

пшениця тверда	олія соняшникова	зерно суміші пшениці та жита (меслин)	кукурудза	просо
ячмінь	жито озиме	жито ярове	горох	гречка
овес	молоко сухе	насіння соняшнику	насіння ріпаку	насіння льону
шишки хмелю	цукор-пісок (буряковий)	борошно пшеничне	борошно житнє	пшениця м'яка
соя	масло вершкове	м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці		

Джерело: Закон України «Про державну підтримку сільського господарства»

чинниками та важко прогножуються. Вплив зазначених негативних чинників погіршує умови відтворення, зменшує попит на зерно, призводить до створення нераціональних пере-хідних запасів [7].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

У сучасній економіці ефективний розвиток зернового виробництва залежить не лише від природно-кліматичних умов території, продуктивності використання виробничого потенціалу, але й від розвитку та функціонування ринку зерна, розвитку його інфраструктури. Від нього залежать строки, обсяги виробництва зернових, ефективність реалізації готової продукції, швидкість обороту вкладених коштів та забезпеченість споживачів зерном і продуктами його переробки. До того ж зерновий ринок справляє вплив і на функціонування інших сільськогосподарських ринків. Отже, динамічний розвиток ринку зерна є поштовхом розвитку всього продовольчого комплексу, що дасть можливість подолати існуючі кризові явища в національній економіці.

Список використаних джерел:

1. Talavyria M.P., Lyman V.V., Baidala V.V. Indicators for the analysis of the bioeconomy / M.P. Talavyria, V.V. Lyman, V.V. Baidala // Економіка АПК. – 2017. - № 3. – С. 44-50 <http://eapk.org.ua/en/contents/2017/03/44>
2. Zalizko, V.; Talavyria, M. ; Lyman, V.; Baidala, V. Synergistic effects of agricultural intensification of bioeconomic security: experience of Poland, Ukraine and Azerbaijan. Режим доступу: <https://ageconsearch.umn.edu/record/281269>
3. Майстро С.В., Хірамагомедов М.Г. Ринок зерна в Україні: сучасний стан та напрямки державного регулювання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/01.pdf>.–2012 .
4. Мельник Л.Л. Зерновий комплекс України в аспекті експортних можливостей та державного регулювання [Текст] / Л.Л. Мельник // Агросвіт. - 2013. - № 4. – С. 13–19.
5. Програма "Зерно України – 2015". Київ.: ДІА, - 2011. – С. 48.
6. Сиченко В.В. Державна підтримка та регулювання експорту зерна з України / В.В. Сиченко, О.О. Сиченко// Вісник Донецького Національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2011. – № 3. – С. 74–78.
7. Статистична інформація. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Талавіря М.П. Розвиток біоорієнтованої економіки на науковій основі //Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Випуск 1(45). Т.2.- Ужгород.2015– С.225-230.

References:

1. Talavyria M.P., Lyman V.V., Baidala V.V. Indicators for the analysis of the bioeconomy / M.P. Talavyria, V.V. Lyman, V.V. Baidala // Economy of AIC. – 2017. - № 3. – С. 44-50 <http://eapk.org.ua/en/contents/2017/03/44>
2. Zalizko, V.; Talavyria, M. ; Lyman, V.; Baidala, V. Synergistic effects of agricultural intensification of bioeconomic security: experience of poland, ukraine and Azerbaijan. Режим доступу: <https://ageconsearch.umn.edu/record/281269>
3. Master S.V., Hiraamagomedov M.G. The grain market in Ukraine: the current state and trends of state regulation. Available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/01.pdf>.–2012

4. Melnyk L.L. (2013). Zernovij kompleks Ukraini v aspekti eksportnih mozhli-vostej ta derzhavnogo reguluvannya [Ukraine's grain complex in terms of ex-port opportunities and state regulation]. AgroSvit, №. 4, 13-19.
5. "Grain of Ukraine - 2015" program (2011). Kiev .: DIA, - 48.
6. Sichenko V.V. State support and regulation of grain exports from Ukraine / VV Sychenko, O. Sychenko // Bulletin of Donetsk Na-tional University of Economics and Trade named after. M. Tugan-Baranovsky. - 2011. - No. 3. - P. 74-78.
7. Statistical information. State Committee of Statistics of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Talavyria M.P. Development of bioregulated economy on a scientific basis // Scientific Bulletin of Uzhgorod University. The series "Economics". Issue 1 (45). T.2.- Uzhgorod.2015- C.225-230.

I. Vashchenko (2019). THE IMPACT OF THE GOVERNMENT SUPPORT ON THE DEVELOPMENT OF THE CORN MARKET. BIOECONOMICS AND AGRARIAN BUSINESS, 10(2): 14-19. <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.014>

Annotation. The grain market is a strategically important area of the agro-industrial complex (AIC), on which the standard of living of the population depends. It is the subject of constant attention of both the authorities, scientists and businessmen. About 40% of agro-production is directly related to grain resources. Expanded reproduction of the grain market in terms of its place and importance for the economic and social development of society should be considered as one of the most important prerequisites for achieving sustainable economic growth and meeting the primary needs of the population.

The issue of state regulation of the grain market in Ukraine has always been given close attention, and in recent years this topic has become particularly relevant. After all, it is directly related to ensuring the food security of the country, the normal functioning and satisfactory financial condition of agricultural producers, as well as ensuring the export potential of the country's grain industry. The current economic situation requires improvement of approaches to the implementation of agrarian policy for the development of the grain industry and introduction of its systematic nature.

The grain market is one of the most researched by object theorists and practitioners, whose operation today remains far from effective.

The transformation processes taking place in the agro-industrial complex of Ukraine require the study and study of all directions of transformations in its structure, including the grain market.

The article analyzes the problems of development of the grain market of Ukraine in the context of its impact on enhancing the international competitiveness of the domestic economy, and makes recommendations for solving this problem. The main state tasks for establishing the rules of regulation of the grain market are considered.

Key words. Cereals, market, agriculture, productivity, gross harvest.

И.В. Ващенко (2019). ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ НА РАЗВИТИЕ РЫНКА КУКУРУЗЫ. БИОЭКОНОМИКА ТА АГРАРИЙ БИЗНЕС, 10(2): 14-19. <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.014>

Аннотация. Рынок зерна является стратегически важной сферой аграрно-промышленного комплекса (АПК), от которого зависит уровень жизни населения. Он является предметом постоянного внимания как власти, ученых, так и хозяйственников. Около 40% агропромышленного производства непосредственно связано с зерновыми ресурсами. Расширенное воспроизводство зернового рынка с учетом его места и значение для экономического и социального развития общества следует считать одной из важнейших предпосылок достижения устойчивого экономического роста и обеспечения первоочередных потребностей населения.

Вопросам государственного регулирования рынка зерна в Украине всегда уделяли пристальное внимание, а в последние годы эта тема приобретает особую актуальность. Ведь она напрямую связана с обеспечением продовольственной безопасности страны, нормального функционирования и удовлетворительного финансового состояния сельскохозяйственных производителей, а также обеспечением экспортного потенциала зерновой отрасли страны. Современная экономическая ситуация требует совершенствования подходов по осуществлению аграрной политики относительно развития зерновой отрасли и внедрение ее системности.

Рынок зерна является одним из самых исследуемых теоретиками и практиками объектов, функционирование которого на сегодня остается далеким от эффективного.

Трансформационные процессы, происходящие в агропромышленном комплексе Украины, требуют изучения и исследования всех направлений преобразований в его структуре, включая зерновой рынок.

В статье проанализированы проблемы развития рынка зерна Украины в контексте его влияния на усиление международной конкурентоспособности отечественной экономики, сформированы рекомендации по решению этой проблемы. Рассмотрены основные государственные задачи по установлению правил регулирования рынка зерна.

Ключевые слова. Зерновые, рынок, сельское хозяйство, урожайность, валовой сбор.